

Toimintakertomus ja tilinpäätös

OP-Eläkesäätiö
2016

SISÄLLYSLUETTELO

Hallituksen toimintakertomus

Tuloslaskelma
Tase

Rahoituslaskelma

Liitetiedot

Luettelo kirjanpitokirjoista ja tositelajeista

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Tilinpäätösmerkintä

OP-ELÄKESÄÄTIÖ

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2016

OP- ELÄKESÄÄTIÖN TOIMINTA

OP-Eläkesäätiö hoitaa OP Ryhmään kuuluvien työnantajien henkilöstölleen järjestämää lisäeläketurvaa. Eläkesäätiö on suljettu 30.6.1991.

Vuoden 2016 lopussa eläkesäätiön piiriin kuuluvien työnantajien määrä oli 253 (258), joista osuuspankkeja oli 172 (178). Toimintapiiriin kuuluvien henkilöiden lukumäärä oli 2 127 (2 355).

Eläkesäätiö noudattaa kirjanpidossaan tasaavaa kirjanpitojärjestelmää. Eläkesäätiön lukuja ei yhdistellä OP Ryhmän tilinpäätökseen.

ELÄKEHALLINTO

Työeläkeuudistus tuli voimaan 1.1.2017. Eläkeuudistuksen tavoitteena on pidentää työuria ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Vanhuuseläkeikä nousee asteittain vuodesta 2017 alkaen ja uudet eläkeikärajat koskevat vuonna 1955 syntyneitä ja nuorempia. Eläkkeen karttumisprosentit yhdenmukaistetaan eri ikäisillä ja käyttöön tulee uusia eläkemuotoja, osittainen varhennettu vanhuuseläke ja työuraeläke.

Eläkesäätiössä valmisteltiin vuonna 2016 työeläkeuudistuksesta 2017 aiheutuvia muutoksia. Eläkesäätiön sääntöihin tehtiin sääntömuutos, joka aiheutui pääosin lakisääteisen vanhuuseläkeiän noususta sekä uusien eläkelajien tuomista muutoksista. Säätiön toimintapiiriin kuuluville henkilöille ei sääntömuutos aiheuttanut suuria muutoksia, koska lisäeläketurvan piiriin kuuluvilla on tietyillä edellytyksillä edelleen oikeus lakisääteiseen vanhuuseläkkeeseen 63 vuoden iässä. Suurimmat muutokset aiheutuvat jo myönnettyjen vapaakirjojen muuttamisesta pääoma-arvo säilyttäen vastaamaan pidempää lisäeläkkeellä oloaikaa lakisääteisen vanhuuseläkeiän noustessa vuonna 1955 ja myöhemmin syntyneillä. Tästä tiedotetaan kirjeellä vuoden 2017 kuluessa kaikkia vapaakirjan saaneita henkilöitä.

Saapuneet eläkehakemukset, samoin kuin arviolaskelmapyynnöt, on vuoden aikana pääsääntöisesti pystytty käsittelemään tavoiteajassa.

Toimintavuoden aikana annettiin 891 (876) eläkepääöstä mukaan lukien myös eläkkeiden jatko- ja muutospäätökset sekä hautausavustuspäätökset. Lisäksi tehtiin 390 (366) arviolaskelmaa.

Eläkesäätiö myöntää edelleen pääsääntöisesti vanhuuseläkkeitä, joko varsinaisessa säätiön vanhuuseläkeiässä tai vapaakirjaeläkkeenä alemmassa joko 55 tai 57 vuoden iästä lukien. Myönnettyistä eläkepääöksistä vanhuuseläkepääöksiä annettiin 231 ja vapaakirjaoikeuteen perustuvia eläkepääöksiä 339.

OP-Eläkesäätiöön saapui 8.12.2016 Vakuutuslautakunnasta kaksi 21.9.2016 annettua ratkaisusuositusta. Ratkaisusuositukset koskivat 1.6.2006 voimaan tulleen eläkesäätiölain 49 a §:n mukaista tiedottamisvelvollisuutta niiden osalta, jotka ovat saaneet vapaakirjan ennen 1.6.2006 päättyneen työsuhteen perusteella. Vakuutuslautakunta laajensi ratkaisusuosituksessaan tiedottamisvelvoitteen koskemaan säätiön vanhuuseläkeiän lisäksi myös vanhuuseläkkeen varhentamismahdollisuudesta tiedottamista. Tämän vaikutus säätiön vastuuvetkään on kuvattu kohdassa eläkevastuu.

Työeläkeindeksi oli vuonna 2016 sama kuin vuonna 2015, joten vuonna 2016 eläkkeitä ei korotettu toimintavuonna.

Eläkkeensaajia oli toimintavuoden lopussa 8 195 (7 907) henkilöä.

KANNATUSMAKSU

Eläkesäätiö ei perinyt kertomusvuonna varsinaista kannatusmaksua, kuten ei yhdeksänä edellisenä vuotenakaan. Työnantajat ovat maksaneet vastuunkattamismaksuina yhteensä 0,5 (0,3) miljoonaa euroa. Maksut ovat aiheutuneet eläkkeelle siirtymisestä alennetussa eläkeiässä.

ELÄKEMENOT

Eläkemenot olivat kokonaisuudessaan 26,2 (27,3) miljoonaa euroa, josta maksettuja eläkkeitä oli 25,5 (26,7) miljoonaa euroa ja muita suorituksia mm. sairaus- ja hautausavustuksia 0,7 (0,6) miljoonaa euroa.

ELÄKEVASTUU

Eläkesäätiön koko eläkevastuu oli vuoden lopussa 414,5 (398,7) miljoonaa euroa. Alkaneiden eläkkeiden eläkevastuun muutos oli -1,3 (-2,6) miljoonaa euroa ja vastaisten eläkkeiden eläkevastuun muutos -12,8 (-7,4) miljoonaa euroa.

Indeksikorotusvastuun määrä oli tilikauden päättyessä 34,7 (43,8) miljoonaa euroa. Eläkevastuu on laskettu käyttäen 3,50 (3,50) %:n perustekorkoa. Eläkesäätiön eläkevastuu on kokonaisuudessaan katettu.

OP Eläkesäätiön tilinpäätöksessä per 31.12.2016 varaudutaan takautuvasti oikaistavista vapaakirja-eläkkeistä aiheutuviin tuleviin maksuihin. Varaus koskee sellaisia ennen 1.6.2006 eläkesäätiön vapaakirjan saaneita henkilöitä, jotka eivät ole hakeneet eläkesäätiön sääntöjen 26 § 3 momentin mukaista heti alkavaa eläkettä heti ao. momentissa mainitun iän täytettyään, kuitenkin aikaisintaan 1.6.2006. Varauksen suuruus on arviolta 39 026 271 euroa. Tämä kasvu on tuloslaskelmalla ilmoitettu rivillä muu vastuun muutos.

SIOITUSTOIMINTA

Sijoitusmarkkinoiden tuotot olivat hyviä. Erityisesti osakemarkkinoilla tuotot olivat vahvoja. Vaikka risiksentimentti heikentyi vuoden alussa merkittävästi, palautui luottamus vähitellen vuoden edetessä. Korko- ja kredit-markkinat elpyivät notkahduksestaan selvästi jo vuoden alkupuolella, osakkeissa tervehtyminen vei enemmän aikaa ja eteni markkinasta riippuen eri tahdissa. Eurosijoittajan näkökulmasta dollarin vahvistuminen tuki jälleen kerran dollarimääräisten sijoituskohteiden tuottoja.

Eläkesäätiön koko sijoitusomaisuuden käypä arvo vuoden lopussa oli 515,1 (519,1) miljoonaa euroa.

Sijoitustoiminnan tulos

Sijoitusomaisuuden kirjanpidollinen nettotuotto oli 14,7 (22,4) miljoonaa euroa. Sijoitusomaisuuden arvonalennuksia kirjattiin 4,5 (1,9) miljoonaa euroa. Myyntivoittoja kirjattiin 13,6 (19,1) ja myyntitappioita 8,5 (7,3) miljoonaa euroa. Koko sijoitusomaisuuden markkinaehtoinen tuotto oli 5,1 (5,9) %.

Osakesijoitukset

Osakemarkkinoilla vuosi oli hyvä, mutta eurooppalaisten osakesijoitusten tuotot jäivät vaatimattomiksi. Eläkesäätiön noteerattujen osakesijoitusten tuotto oli 5,5 (13,2) %.

Listattujen osakesijoitusten osuus sijoitusomaisuudesta vuoden lopussa oli 23,7 (24,0) %.

Korkosijoitukset

Korkosijoitusten tuotot olivat odotuksiin nähden hyviä. Heinäkuussa Saksan 10-vuoden lainan korko kävi hetkellisesti ennätysmatalalla tasolla -0,21 prosentissa.

Korkosijoitusten osuus sijoitusomaisuudesta oli vuoden lopussa 40,2 (42,2) % ja niiden markkinaehtoinen tuotto oli 3,6 (0,4) %.

Kiinteistösijoitukset

Kiinteistösijoitusten markkina-arvo oli vuoden 2016 lopussa 83,6 (88,1) miljoonaa euroa. Sijoituksista suorien sijoitusten osuus on 33,8 (44,6) miljoonaa euroa (tästä toimitiloissa n. 81 % ja asunnoissa n. 19 %). Epäsuorien kiinteistösijoitusten markkina-arvo oli 49,8 (43,5) miljoonaa euroa. Kiinteistösi-
joitusten markkina-arvoilla laskettu osuus eläkesäätiön sijoitusomaisuudesta oli 16,2 (17,8) % mukaan lukien sijoitukset kiinteistörahastoihin.

Asuinhuoneistojen vuokrausaste oli vuoden lopussa 96,9 (95,8) %. Toimitilojen vuokrausaste oli 96,9 % (24,5 %).

Kiinteistösijoitusten vuoden 2016 toteutunut tuotto oli 8,25 (4,28) %.

Vaihtoehtoiset sijoitukset

Vaihtoehtoihin sijoituksiin luetaan raaka-aine-, listaamattomat osake- ja hedge-rahasto –sijoitukset, lainarahastot ja epälikvidit lainat sekä strukturoidut sijoitukset.

Kokonaisuutena vaihtoehtoisten sijoitusten osuus sijoitusomaisuudesta oli vuoden 2016 lopussa 15,1 (15,0) %.

RISKIENHALLINTA

Eläkesäätiön toiminnan tavoitteena on hoitaa lakisääteistä eläketurvaa täydentävän eläketurvan vakuuttaminen siten, ettei kannatusmaksua tarvitse periä. Toiminnan merkittävin riski liittyy siihen, että toteutunut sijoitusomaisuuden tuotto jäisi alle vähimmäistuottotavoitteen. Riskin toteutuessa useam-
pana vuotena peräkkäin tämä johtaisi kannatusmaksujen perintään. Eliniän systemaattisesta pitene-
misestä aiheutuva riski eläkevastuun riittävyydelle on myös merkittävä.

Sijoitustoiminnasta vastaa eläkesäätiön hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoitta-
mista koskevan sijoitussuunnitelman. Sijoitussuunnitelmassa määritellään sijoitusomaisuudelle
tuotto- ja riskitasot sekä tavoitejakauma, sen vaihteluvälit, vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan koh-
distuvat muut rajoitukset (mm. sijoitussalkun Value at Risk 95 % luottamustasolla ja 1 kk pitoajalla).

Eläkelaitoksen vastuullinen aktuaari laatii vuosittain ennusteen eläkevastuun ja eläkemenojen kehi-
tyksestä. Tämän pohjalta sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon eläkevastuun luonteen
asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä elä-
kesäätiön riskinkantokyky. Lisäksi huolehditaan sijoitusten tarkoituksenmukaisesta hajauttamisesta.

Sijoitustoiminnan tuottojen vuotuista vaihtelua vastaan tasoittavana elementtinä toimii eläkesäätiössä
oleva ylikate ja indeksikorotusvastuu. Eläkevastuun riittävyydestä aiheutuvaa riskiä hallitaan turvaa-
villa ja laitoksen erityispiirteet huomioon ottaen laskuperusteilla.

Sijoitussuunnitelman noudattamista valvotaan seuraamalla sijoitusomaisuuden toteutunutta allokaa-
tiota ja sijoitustoimintaan kohdistuvia muita rajoituksia. Vakavaraisuustasosta, sijoitussuunnitelman ja
muiden sääntöjen ja määräysten noudattamisesta raportoitin säännöllisesti toimitusjohtajalle ja halli-
tukselle.

HOITOKULUT JA HENKILÖSTÖ

OP Osuuskunta on tuottanut taloushallintoon ja sijoitusten riskienhallintaan liittyvät palvelut. Liikekulut
on kohdistettu aiheuttamisperiaatteen mukaisesti eläkelaitoksille.

Eläkesäätiön omaisuudenhoitosopimukset päivitettiin vuoden aikana vastamaan OP Ryhmän vakuu-
tus- ja eläkeyhteisöjen sijoitustoiminnan vuonna 2015 toteutettua keskittämistä OPn Varallisuuden-
hoitoon. Uudessa sopimuksessa täyden valtakirjan omaisuudenhoitosopimus OP Varainhoidon
kanssa kattaa koko sijoitusomaisuuden. Palkkioperusteita yksinkertaistettiin, mutta palkkion taso py-
syi samana. Sijoitustoiminnan operatiivisesta hoitamisesta vastaa OP Varallisuudenhoidon Vakuutus-
ja eläkeyhteisöt –osasto.

OP-Eläkekassan eläkeyksikön henkilöstö hoitaa sekä OP-Eläkekassan että OP-Eläkesäätiön eläkehallinnon ja kulut jaetaan niiden kesken lähtökohtaisesti eläkkeensaajien ja vakuutettujen lukumäärien suhteessa.

Eläkesäätiön palveluksessa ei ole ollut omaa henkilökuntaa.

Eläkesäätiön hoitokulut olivat 0,8 (0,8) miljoonaa euroa ja sijoitustoiminnan hoitokulut olivat 0,5 (0,6) miljoonaa euroa.

Toimintavuonna eläkesäätiö on käyttänyt Porasto Oy:n rekisteri-, laskenta-, aktuaari- ja vakuutusmatemaattisia palveluja sekä asiantuntijalääkäripalveluja.

TALOUDELLINEN TULOS

Eläkesäätiön kirjanpidolliseksi tulokseksi muodostui -27,3 (4,5) miljoonaa euroa. Muiden vastuiden muutoksen vaikutus tulokseen oli -39,0 miljoonaa euroa.

TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Eläkesäätiön sääntömuutos ja työeläkeuudistus tulevat lisäämään merkittävästi arviolaskelmien ja eläkeneuvonnan tarvetta vuoden 2017 aikana.

Korkotason laskun seurauksena korkosijoitusten tuotto-odotukset ovat jatkossa hyvin alhaiset. Eläkesäätiön sijoitussalkkua on edelleen tarkoitus kehittää niin, että suorien ja epäsuorien kiinteistösijoitusten osuutta salkusta tullaan hallitusti kasvattamaan.

Eläkesäätiön tavoitteena on, ettei sen jatkossakaan tarvitse periä kannatusmaksua.

HALLINNON KOKOUKSET

Hallintoneuvosto kokoontui kaksi kertaa. Varsinaiset kokoukset pidettiin 22.4.2016 ja 20.12.2016 Helsingissä.

Huhtikuussa pidetyssä kokouksessa hallintoneuvosto käsitteli vuoden 2015 tilinpäätöksen ja myönsi tili- ja vastuuvapauden. Joulukuussa pidetyssä kokouksessa hallintoneuvosto käsitteli sijoitustoiminnan suuntaviivat vuodelle 2017, valitsi hallituksen jäsenet, päätti kokouspalkkioista sekä hyväksyi eläkesäätiön sääntömuutoksen.

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta kokoontui 17.3.2016 ja 19.10.2016.

Hallituksen kokouksia pidettiin vuoden aikana 8 kertaa.

ORGANISAATIO

Toimitusjohtaja

Erkko Rynnänen

Toimitusjohtajan varahenkilö eläkehallintopäällikkö Elisa Rauhamaa 30.10.2016 saakka
Marja Koponen 18.9.2016 alkaen

Eläkesäätiöllä ei ole omaa palkattua henkilökuntaa.

Assistentti

Tiina Takamäki, OP-Palvelut Oy, toimitila- ja assistenttipalvelut, 1.11.2016 alkaen

Controller

Jouni Mäkinen, OP-Osuuskunta, taloushallintopalvelut

Matemaatikko

Kalervo Koistinen, SHV, Oy Porasto Ab

Asiantuntijalääkäri

Asiantuntijalääkäripalvelut on ostettu Oy Porasto Ab:ltä.

Tilintarkastajat

Työnantajien valitsemana tilintarkastajana toimi KHT-yhteisö KPMG Oy Ab ja vastuullisena tilintarkastajana KHT Paula Pasanen. Työntekijöiden valitsemana tilintarkastajana toimi KHT Juha-Pekka Mylén ja varatilintarkastajana KHT Janna Kivimäki.

Hallitus 2016*Varsinaiset jäsenet*

Outi Taivainen, henkilöstöjohtaja, OP Osuuskunta,
Tom Dahlström, strategiajohtaja, varapuheenjohtaja, OP Osuuskunta
Riitta Lampinen, rahoitusasiantuntija, Oulun Osuuspankki
Arja Minkkinen, pääluottamusmies, OP Osuuskunta
Eeva Niskavaara, talousneuvos, Valkeakoski
Pekka Rintala, luottojohtaja, Etelä-Pohjanmaan Osuuspankki
Jarmo Viitanen, toimitusjohtaja, Länsi-Uudenmaan Osuuspankki

Henkilökohtaiset varajäsenet em. järjestyksessä

Erkki Böös, palvelualueen johtaja, OP Osuuskunta
Harri Luhtala, talousjohtaja, OP Osuuskunta
Sari Neuvonen, sijoitusneuvoja, Suur-Savon Osuuspankki
Aija Heikkilä, verkkopalveluasiantuntija, OP-Palvelut Oy
Harri Nummela, liiketoimintajohtaja, OP Osuuskunta
Outi Savola, pankkilakimies, Länsi-Uudenmaan Osuuspankki
Olli Näsi, toimitusjohtaja, Satakunnan Osuuspankki

Hallintoneuvosto 2015-2018**Työnantajien valitsemat jäsenet***Varsinaiset jäsenet*

Mervi Väisänen, markkinoinnin lehtori, Sotkamo, OP Osuuskunnan hallintoneuvosto, puheenjohtaja
Arto Appelgren, monialayrittäjä, Kuhmo, Kainuun OP-liitto
Eero Hettula, diplomi-insinööri, Tammisaari, Sydskustens OP-förbund
Tuomo Jokinen, toimitusjohtaja, Nousiainen, Varsinais-Suomen OP-liitto
Pirjo Laaksonen, professori, Mustasaari, Österbottens OP-förbund
Arto Puurunen, tietojärjestelmäpäälikkö, Pihtipudas, Keski-Suomen OP-liitto
Matti Uusitalo, metsätalousinsinööri, Lemi, Kaakkois-Suomen OP-liitto

Varajäsenet

Leif Enberg, yrittäjä, Korsnäs, OP Osuuskunnan hallintoneuvosto
Raili Hyvönen, toimitusjohtaja, Kontiolahti, Pohjois-Karjalan OP-liitto
Katja Kuosa-Kaarti, KHT-tilintarkastaja, Orimattila, Etelä-Suomen OP-liitto

Työntekijöiden valitsemat jäsenet*Varsinaiset jäsenet*

Markku Hagelin, myyntijohtaja, Järvenpää, Etelä-Suomen OP-liitto, varapuheenjohtaja
Raija Kangasvieri, hallintoassistentti, Kokkola, Keski-Pohjanmaan OP-liitto
Eija Loimula, HR-asiantuntija, Mikkeli, Suur-Savon OP-liitto
Ruut Martenson-Nummela, tekstinkäsittelijä, Helsinki, OP-Palvelut Oy
Marja Syrjäsalo, OP-yhteyshenkilö, Turku, Varsinais-Suomen OP-liitto

Varajäsenet

Inkeri Kuloharju, sijoituspäälikkö, Pori, Satakunnan OP-liitto
Paula Vedenoja, markkinointiassistentti, Raahen, Pohjois-Pohjanmaan OP-liitto

Hallintoneuvoston tarkastusvaliokunta 2015 – 2018**Työnantajien valitsevat jäsenet**

Tuomo Jokinen, puheenjohtaja

Pirjo Laaksonen

Työntekijöiden valitsevat jäsenet

Eija Loimula, varapuheenjohtaja

Raija Kangasvieri

Läsnäolo- ja puheoikeudella

Mervi Väisänen, hallintoneuvoston puheenjohtaja

Markku Hagelin, hallintoneuvoston varapuheenjohtaja

TULOSLASKELMA

Vakuutustekninen laskelma	Viite	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Maksutulo			
Muiden eläkkeiden kannatusmaksut		527 650,00	341 318,00
Sijoitustoiminnan tuotot	6	30 575 452,48	35 413 673,11
Korvauskulut			
Muiden eläkkeiden maksetut korvaukset			
Eläkkeet	2	-26 207 854,14	-27 260 295,64
Muiden eläkkeiden eläkevastuun muutos			
Vastuun muutos		23 250 673,00	10 007 565,00
Muu vastuun muutos		<u>-39 026 270,71</u>	<u>0,00</u>
		-41 983 451,85	-17 252 730,64
Hoitokulut	3, 4, 5	-828 735,53	-806 163,88
Sijoitustoiminnan kulut	6	<u>-15 875 081,28</u>	<u>-12 980 081,84</u>
Vakuutustekninen tulos		-27 584 166,18	4 716 014,75
 Muu kuin vakuutustekninen laskelma			
Muut kulut		<u>-18 878,20</u>	<u>-30 265,60</u>
Voitto varsinaisesta toiminnasta		-27 603 044,38	4 685 749,15
Tuloverot			
Tilikauden ja aikaisempien tilikausien verot		257 793,37	-211 204,28
		<u>257 793,37</u>	<u>-211 204,28</u>
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)		<u><u>-27 345 251,01</u></u>	<u><u>4 474 544,87</u></u>

TASE

VASTAAVAA	Viite	31.12.2016	31.12.2015
Aineettomat hyödykkeet			
Muut pitkävaikutteiset menot		17 877,00	19 882,00
Sijoitukset			
Kiinteistösisjoitukset	9		
Kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet		26 463 859,07	26 877 926,37
Lainasaamiset omilta kiinteistöyrityksiltä		140 000,00	211 959,79
		<u>26 603 859,07</u>	<u>27 089 886,16</u>
Sijoitukset osakkaina oleviin työntantajayrityksiin			
Rahoitusmarkkinavälineet työntantajayrityksiltä		6 493 179,35	15 508 500,72
Velkakirjasaamiset työntantajayrityksiltä	11	6 665 033,77	6 665 033,77
Muut sijoitukset työntantajayrityksiin		5 621 186,16	6 914 681,66
		<u>18 779 399,28</u>	<u>29 088 216,15</u>
Muut sijoitukset	8, 10		
Osakkeet ja osuudet		267 462 058,68	283 372 027,59
Rahoitusmarkkinavälineet		107 613 691,36	99 179 034,71
		<u>375 075 750,04</u>	<u>382 551 062,30</u>
		420 459 008,39	438 729 164,61
Saamiset			
Arvopaperikauppasaamiset		8 371 585,00	50 748,60
Muut saamiset	12	3 021 289,86	2 087 363,72
		<u>11 392 874,86</u>	<u>2 138 112,32</u>
Muu omaisuus			
Aineelliset hyödykkeet			
Muut aineelliset hyödykkeet	7	133 834,99	134 193,99
		<u>133 834,99</u>	<u>134 193,99</u>
Rahat ja pankkisaamiset		7 312 151,75	9 616 547,94
		<u>7 312 151,75</u>	<u>9 616 547,94</u>
Siirtosaamiset	13	1 866 140,19	2 232 607,16
		<u>1 866 140,19</u>	<u>2 232 607,16</u>
Vastaavaa yhteensä		<u>441 048 052,19</u>	<u>452 870 508,02</u>

VASTATTAVAA**31.12.2016****31.12.2015****Oma pääoma**

14

Edellisten tilikausien ylijäämä

51 659 044,31

47 184 499,44

Tilikauden ylijäämä (alijäämä)-27 345 251,01

24 313 793,30

4 474 544,87

51 659 044,31

Eläkevastuu

Muut alkaneet eläkkeet

202 571 299,00

203 954 441,00

Muut vastaiset eläkkeet

138 218 778,00

150 979 111,00

Muu eläkevastuu

39 026 270,71

0,00

Muiden eläkkeiden indeksikorotusvastuu

34 685 735,80

414 502 083,51

43 792 933,80

398 726 485,80

Velat

Muut velat

15

1 009 243,61

2 021 465,29

Laskennallinen verovelka

0,00

1 009 243,61

351 948,38

2 373 413,67

Siirtovelat

16

1 222 931,77111 564,24**Vastattavaa yhteensä**441 048 052,19452 870 508,02

RAHOITUSLASKELMA

	2016	2015
Liiketoiminnan rahavirta		
Voitto ennen satunnaisia eriä	-27 345 251,01	4 474 544,87
Oikaisut		
Eläkevastuun muutos	15 775 597,91	-10 007 565,00
Sijoitusten arvonalentumiset ja arvonnkorotukset	4 473 782,16	1 867 915,67
Suunnitelman mukaiset poistot	2 364,00	526,31
Muut oikaisut	-3 903 410,36	-12 108 755,10
Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	-10 996 917,30	-15 773 333,25
Käyttöpääoman muutos:		
Lyhytaikaisten korottomien liikesaamisten lisäys (-) / vähennys (+)	-1 704 253,50	484 265,05
Lyhytaikaisten korottomien velkojen lisäys (+) / vähennys (-)	45 217,34	110 611,74
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	-12 655 953,46	-15 178 456,46
Maksetut korot ja maksut muista liiketoiminnan rahoituskuluista	-587 275,83	-193 054,17
Maksetut tuloverot	1 042 639,32	-60 631,35
A Liiketoiminnan rahavirta yhteensä	-12 200 589,97	-15 432 141,98
Investointien rahavirta		
Investoinnit sijoituksiin (pl. rahavarat)	13 033 434,86	-21 734 534,39
Luovutustulot sijoituksista (pl. rahavarat)	-3 271 076,07	14 965 936,22
Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden sekä muun omaisuuden investoinnit ja luovutustulot (netto)	0,00	-19 719,31
B Investointien rahavirta	9 762 358,79	-6 788 317,48
Rahoituksen rahavirta		
C Rahoituksen rahavirta yhteensä	0,00	0,00
Rahavarojen muutos (A+B+C)	-2 438 231,18	-22 220 459,46
Rahavarat tilikauden alussa	9 616 547,94	31 837 007,40
Rahavarat tilikauden lopussa	7 178 316,76	9 616 547,94

LIITETIEDOT

1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet
2. Korvauskulut
3. Hoitokulut
4. Tilintarkastajan palkkiot
5. Hallituksen ja hallintoneuvoston palkkiot
6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely
7. Aineellisten hyödykkeiden muutokset
8. Sijoitusten käypä arvo ja arvostusero
9. Kiinteistösijoitusten erittelyt
10. Osakkeet ja osuudet
11. Lainasaamiset
12. Saamiset
13. Siirtosaamiset
14. Oma pääoma
15. Velat
16. Siirtovelat
17. Vakuudet ja vastuusitoumukset
18. Sijoitusjakauma käyvin arvoin
19. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle
20. Riskienhallinnan liitetiedot

Liite 1. Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

1.1 Yleistä

OP-Eläkesäätiö hoitaa OP Ryhmään kuuluvien työnantajien henkilöstölleen järjestämää lisäeläketurvaa. Eläkesäätiö on suljettu 30.6.1991. OP-Eläkesäätiön lukuja ei yhdistellä OP Ryhmän IFRS -tilinpäätökseen.

Jäljennös OP-Eläkesäätiön tilinpäätöksestä on saatavissa OP Ryhmän pääkonttorista käyntiosoitteesta Gebhardinaukio 1, 00510 Helsinki.

OP-Eläkesäätiön tytäryhtiöt ovat asunto- ja kiinteistöyhtiöitä tai osakkuusyhtiösijoituksia.

OP-Eläkesäätiö ei laadi konsernitilinpäätöstä, sillä tytäryhtiöt eivät ole yhteisvaikutukseltaan olennaisia oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernista päätyneeltä ja sitä edeltäneeltä tilikaudelta, eikä tytäryhtiöiden yhdistelemättä jättäminen vaaranna oikean ja riittävän kuvan antamista eläkesäätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Eläkesäätiö ei myöskään harjoita liiketoimintaa. Eläkesäätiö on vakuutus- ja eläkelaitos, joka vakuutustoimintaa liikemäisesti harjoittamatta myöntää toimintapiiriinsä kuuluville henkilöille ja näiden edunsaajille eläkkeitä ja niihin verrattavia muita etuuksia. Eläkesäätiön varat on tarkoitettu eläkkeiden ja muiden etuuksien sekä hoitokulujen maksamista varten.

Sijoituksina käsiteltävien tytär- ja osakkuusyhtiöiden yhdistelemättä jättäminen ei vaaranna olennaisuusperiaatteen mukaisesti oikean ja riittävän kuvan antamista OP-Eläkesäätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Yhdistelemättä jättämisellä ei myöskään ole vaikutusta eläkesäätiön vakavaraisuuteen. Eläkesäätiön taloudellista asemaa kuvaa eläkesäätiön vakavaraisuusasema ja vastuuvelan katteena oleva varallisuus. Tytär- ja osakkuusyhtiösijoitusten arvonalentumiset, keskinäisten kiinteistöyhtiöiden vastikekulut sekä vuokratuotot näkyvät eläkesäätiön tuloslaskelmalla, ilman konsernitilinpäätöksen laatimista ja kate- sekä vakavaraisuuslaskennassa omistukset ovat käyvissä arvoissa.

Eläkesäätiön omistamia asunto- ja kiinteistöyhtiöitä / tytär- ja osakkuusyhtiösijoituksia koskevat tulos- ja oman pääoman ja mahdolliset ulkopuoliset lainatiedot annetaan taseen liitetietoina.

Seuraavassa esitetään tilinpäätöksessä sovelletut keskeiset laatimisperiaatteet. Niitä on noudatettu johdonmukaisesti kaikilla esitettävillä tilikausilla, ellei muuta mainita.

1.1 Laatimisperusta

Tilinpäätös on laadittu ja esitetty voimassa olevien vakuutussäätiöitä koskevien lakien ja asetusten sekä Finanssivalvonnan antamien säännösten ja määräysten mukaisesti. OP-Eläkesäätiö ei laadi konsernitilinpäätöstä.

OP-Eläkesäätiön tilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin tai tilinpäätöshetkellä tätä alempaan käypään arvoon perustuen.

Tuloslaskelmaan kirjaamattomat sijoitusten ja johdannaisten arvostuserot sekä ei-suojaavien johdannaisten mahdolliset enimmäistappiot otetaan huomioon vakavaraisuudessa.

1.2 Ulkomaan rahan määräiset erät

OP-Eläkesäätiön tilinpäätös laaditaan euroina, joka on eläkesäätiön toiminta- ja esittamisvaluutta.

Ulkomaan rahan määräiset saamiset, saamisluontoiset sijoitukset sekä velat on muutettu Euroopan Keskuspankin tilinpäätöspäivänä noteeraamaan kurssiin. Muut sijoitukset on arvostettu hankintahetken valuuttakurssiin tai sitä alempaan tilinpäätöspäivän kurssiin kuitenkin niin, että arvostamisessa ei ole eroteltu valuuttakurssin ja markkinahinnan vaikutusta. Valuuttakurssierot esitetään sijoitustoiminnan muissa tuotoissa ja kuluissa.

1.3 Eläkevastuu

Eläkevastuu lasketaan eläkesäätiön laskuperusteiden mukaisesti ja eläkevastuun kirjaus perustuu Porasto Oy:n laatimaan eläkevastuulaskelmaan. Eläkevastuun laskennassa käytetty laskuperustekorkokanta 3,50 prosenttia on säätiön hallituksen hyväksymien laskuperusteiden mukainen. Indeksikorotusvastuuta on purettu hallituksen päätöksen mukaisesti.

Eläkesäätiö noudattaa kirjanpidossaan tasaavaa kirjanpitojärjestelmää.

1.3.1 Takautuvat vapaakirjaeläkkeet

Eläkevastuuseen 31.12.2016 on kirjattu erä takautuvasti mahdollisesti maksettavien vapaakirjaeläkkeiden varalle. Varaus koskee sellaisia ennen 1.6.2006 säätiön vapaakirjan saaneita henkilöitä, jotka eivät ole käyttäneet oikeuttaan eläkesäätiön sääntöjen 26 § 3 momentin mukaiseen heti alkavaan eläkkeeseen heti momentissa mainitun iän täytettyään.

Tuloslaskelmalla erä esitetään korvausvastuun muutoksena.

Muun eläkevastuun määrä perustuu tilinpäätöshetken rekisteritietoihin sellaisista vapaakirjan saaneista, jotka eivät ole vielä eläkesäätiön eläkkeellä. Henkilötasolla tarvittavan keskimääräisen varauksen määrä on arvioitu em. henkilöiden keskimääräisen eläkevastuun perusteella pyrkien huomioimaan erilaisten työhistorioiden vaikutus eläkesäätiön lisäeläkkeen sekä sitä vähentävän lakisääteisen eläkkeen määriin. Varauksen määrä on arvioitu mahdollisimman turvaavasti tältä pohjalta erikseen sellaisille vapaakirjan saaneille, jotka eivät vielä ole säätiön lisäeläkkeellä, sekä eläkkeensaajille erikseen sen mukaan onko eläke jo rajoitettu sääntöjen 16 § mukaisesti vai ei. Lopullinen varauksen määrä selviää vasta sitten kun vakuutetut ovat hakeneet eläkkeen takautuvasti maksuun, joten varauksen määrään kohdistuu normaalia suurempaa epävarmuutta.

1.4 Sijoitukset

1.4.1 Käyvän arvon määräytyminen

Kiinteistökohteet arvioidaan kohteittain nettotuoton, sijainnin ja markkinatilanteen perusteella vuosittain. Arvioinnissa käytetään sekä eläkesäätiön omaa että ulkopuolista asiantuntemusta.

Niiden osakkeiden ja rahoitusmarkkinavälineiden, jotka noteerataan virallisessa arvopaperipörssissä tai jotka muuten ovat julkisen kaupankäynnin kohteena, käypänä arvona käytetään tilinpäätöspäivän viimeistä jatkuvan kaupankäynnin mukaista ostokurssia tai sen puuttuessa viimeisintä kaupankäyntikurssia. Mikäli tilinpäätöspäivä ei ole kaupantekopäivä tai milloin noteerausta ei ole, käytetään tätä päivää edeltävää viimeistä vastaavaa kurssia.

Muiden osakkeiden ja rahoitusmarkkinavälineiden käypänä arvona käytetään todennäköistä luovutushintaa tai jäljellä olevaa hankintahintaa.

Talletusten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa. Saamisten käypänä arvona pidetään nimellisarvoa tai tätä alempaa todennäköistä arvoa.

1.4.2 Kiinteistösijoitukset

Sijoituskiinteistö on maa-alue ja/tai rakennus tai rakennuksen osa, joka omistetaan vuokratuoton tai omaisuuden arvonnousun hankkimiseksi. Myös sellaiset kiinteistöt, joista vähäinen osuus on eläkesäätiön omassa tai sen henkilökunnan käytössä luetaan sijoituskiinteistöksi.

Sijoituskiinteistöt merkitään taseeseen alun perin hankintameno, joka sisältää transaktiomenot. Alkuperäisen kirjaamisen jälkeen kiinteistösijoitukset arvostetaan hankintamenoon tai sitä alempan käypään arvoon.

1.4.3 Osakkeet ja osuudet

Sijoitusomaisuusosakkeet ja -osuudet on arvostettu taseessa hankintamenoon tai sitä alempan käypään arvoon. Aikaisemmin tehty arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa enintään alkuperäiseen hankintahintaan. Osakkeiden ja osuuksien arvostus on suoritettu keskihintaperiaatteella.

Käyttöomaisuudeksi katsottavat osakkeet ja osuudet on arvostettu hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon, mikäli arvonalentumista pidetään pysyvänä. Hankintameno lasketaan fifo-menetelmää käyttäen.

1.4.4 Rahoitusmarkkinavälineet

Rahoitusmarkkinavälineitä ovat joukkovelkakirjalainat ja rahamarkkinainstrumentit.

Rahoitusmarkkinavälineet esitetään taseessa hankintamenon tai niitä alemman käyvän arvon määräisenä. Rahoitusmarkkinavälineiden nimellisarvon ja hankintamenon erotus jaksotetaan korkotuotoiksi tai niiden vähennykseksi rahoitusmarkkinavälineen juoksuaikana. Vastaerä merkitään hankintamenon lisäykseksi tai vähennykseksi. Hankintameno lasketaan keskihintaa käyttäen.

1.4.5 Johdannais sopimukset

Johdannais sopimukset sisältävät korko- ja valuuttajohdannaiset. Kaikki johdannais sopimukset on käsitelty kirjanpidossa ei-suojaavina, vaikka ne olisivatkin operatiivisesti suojaavia. Tilinpäätöshetkellä auki olevat sopimukset arvostetaan tilinpäätöspäivän käypään arvoon. Arvostustappiot kirjataan kokonaan tuloslaskelmaan, arvostusvoittoa ei kirjata.

1.4.6 Sijoitukset osakkaana oleviin työnantajayrityksiin

Eläkesäätiön omistamat osakkaina olevien työnantajayritysten osakkeet ja osuudet, työnantajayritysten liikkeeseen laskemat velkakirjat sekä muut saamiset ja sijoitukset kirjataan taseessa erään "Sijoitukset osakkaana oleviin työnantajayrityksiin".

Edellä mainitut sijoitukset arvostetaan taseessa hankintamenoon tai sitä alempaan käypään arvoon. Aikaisemmin tehdyt arvonalennukset palautetaan käyvän arvon noustessa enintään alkuperäiseen hankintahintaan.

1.5 Aineelliset hyödykkeet

Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet arvostetaan poistoilla ja arvonalentumisilla vähennettyyn hankintameno. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvioidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa. Kirjanpidossa tehdyt suunnitelman ylittävät EVL:n poistot on esitetty tuloslaskelmassa omana eränään poistoeron muutoksena.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ovat pääosin seuraavat:

Koneet ja kalusto	3-10 vuotta
Atk-laitteet	3-5 vuotta
Liike ja teollisuusrakennukset	20-50 vuotta
Rakennusten aineettomat oikeudet	10-15 vuotta
Aktivoidut korjaus- ja muutostyöt	10-20 vuotta

1.6 Pakolliset varaukset

Tuotoista vähennetään velvoitteista vastaisuudessa aiheutuvat menot ja menetykset, kun ne kohdistuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen, niiden toteutumista pidetään tilinpäätöstä laadittaessa varmana tai todennäköisenä, niitä vastaava tulo ei ole varma eikä todennäköinen ja perustuvat lakiin ja sitoumukseen sivullista kohtaan. Kun menon tai menetyksen täsmällistä määrää tai toteutumisajankohtaa ei tiedetä, merkitään se taseen pakollisiin varauksiin enintään sen todennäköiseen määrään.

1.7 Hoitokulut toiminnoittain ja verot

Hoitokulut kohdistetaan toiminnoille pääsääntöisesti aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Osa kuluista jaetaan työajan jakautumisen perusteella. Toimintokohtaiset kulut esitetään tuloslaskelmassa hoitokuluissa ja sijoitustoiminnan kuluissa (kiinteistö- ja muun sijoitustoiminnan hoitamisesta aiheutuvat kulut).

Hoitokulut jaetaan OP-Eläkekassan ja OP-Eläkesäätiön kesken aiheuttamisperiaatteen mukaisesti.

Tilikauden verot on laskettu verosäännösten mukaisesti laskettavaan verotettavaan tulokseen perustuen.

Laskennallista verovelkaa ei ole esitetty tilinpäätöksessä taseessa eikä erillisenä liitetietona määrän epäolennaisuuden johdosta.

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Tunnusluvut lasketaan Finanssivalvonnan eläkesäätiöille antaman määräyksen mukaisesti.

Maksetut eläkkeet

- + eläkkeensaajille maksetut eläkkeet
- + maksetut korvaukset
- + vastuunjakokorvaukset

Liikevaihto

- + vakuutusmaksutulo
- + sijoitustoiminnan nettotuotto kirjanpidossa
- + muut tuotot

Kokonaishoitokulut

- + tuloslaskelman erä hoitokulut
- + sijoitustoiminnan hoitokulut
- + työkyvyn ylläpitotoiminnon hoitokuluja

Kokonaistulos

- + vakavaraisuuden kartuttaminen vakuutusmaksuilla
- + sijoitustoiminnan tulos käyvin arvoin

Vakavaraisuuspääoma

- kuvan muodossa on esitettävä
 - Vakavaraisuusraja
 - Vakavaraisuuspääoman enimmäismäärä
 - Vakavaraisuuspääoma

Eläkevarat

- + taseen vastuvelka
- + varojen arvostuserot

Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin suhteessa sitoutuneeseen pääomaan lasketaan sijoituslajeittain ja sijoitusten yhteismäärälle ottaen huomioon aikapainotetut kassavirrat. Kauden tuotto lasketaan ns. mukautettua Dietz:in kaavaa käyttäen.

TyEL-palkkasumma

Tilinpäätösajankohdan mukainen palkkasumma- ja työtulosumma-arvio koko vuodelta.

Vakuutusten, vakuutettujen ja eläkkeensaajien lukumäärä

Lukumäärä tilinpäätöshetkellä. TyEL-vakuutetuista, joiden tiedot ilmoitetaan eläkekassalle kuukausittain, lasketaan niiden lukumäärä, joilla on ollut ansioita viimeisen kuukauden aikana, kuitenkin siten, että jokainen tulee lasketuksi vain kerran.

Perhe-eläkkeessä eläkkeensaajien lukumäärä lasketaan yhdeksi riippumatta edunsaajien lukumäärästä.

Liite 2. Korvauskulut

	2016	2015
Muut eläkkeet		
Maksetut eläkkeet	25 515 891	26 685 170
Muut maksut	691 963	575 126
	26 207 854	27 260 296

Liite 3. Hoitokulut

	2016	2015
Palkat ja palkkiot	135 138	132 885
Eläkekulut	22 608	21 707
Muut henkilösivukulut	3 725	3 806
Muut hoitokulut	667 265	647 766
	828 736	806 164

OP-Eläkesäätiö jakaa hoitokulunsa OP-Eläkekassan kanssa aiheuttamisperiaatteen mukaan. OP-Eläkekassa on henkilökunnan työnantaja. Henkilökulut ovat jaettu henkilökuluja.

Liite 4. Tilintarkastajan palkkiot

	2016	2015
Tilintarkastus	11 697	9 176

Liite 5. Hallituksen ja hallintoneuvoston palkkiot

	2016	2015
Hallituksen palkkiot	12 600	11 850
Hallintoneuvoston palkkiot	11 700	11 550
	24 300	23 400

Liite 6. Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely

Sijoitustoiminnan nettotuoton erittely	2016	2015
Sijoitustoiminnan tuotot		
Tuotot sijoituksista työnantajayrityksiin		
Korkotuotot	856 464	749 982
Muut tuotot	44 288	119 104
	900 751	869 086
Tuotot kiinteistösijoituksista		
Korkotuotot	1 611	2 848
Muut tuotot	3 378 917	2 404 730
	3 380 528	2 407 578
Tuotot muista sijoituksista		
Osinkotuotot	8 959 998	7 358 475
Korkotuotot	2 348 109	3 039 230
Muut tuotot	1 470 867	1 586 186
	12 778 974	11 983 891
Arvon alentumisten palautukset	-58 694	1 093 280
Myyntivoitot	13 573 894	19 059 838
Yhteensä	30 575 452	35 413 673
Sijoitustoiminnan kulut		
Kulut kiinteistösijoituksista	-1 892 030	-1 837 382
Kulut muista sijoituksista	-515 230	-722 219
Korkokulut ja muut vieraan pääoman kulut	-587 293	-193 054
	-2 994 553	-2 752 655
Arvon alentumiset ja poistot		
Arvon alentumiset	-4 415 088	-2 961 196
Myyntitappiot	-8 465 440	-7 266 231
Yhteensä	-15 875 081	-12 980 082
Sijoitustoiminnan nettotuotto ennen arvonnkorotuksia	14 700 371	22 433 591
Sijoitustoiminnan nettotuotto tuloslaskelmassa	14 700 371	22 433 591
 Sijoitustoiminnan kuluihin sisältyvien sijoitustoiminnan hoitokulujen yhteismäärä	 -502 416	 -644 339
 Sijoitustoiminnan nettotuottoon sisältyy muita sijoitustoiminnan kurssivoittoja	 328 733	 -95 401

Liite 7. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset

	Muut pitkävaikutteiset menot	Koneet ja kalusto	Taideteokset
Hankintameno 1.1.	20 049	29 797	133 386
Lisäykset	0	0	0
Vähennykset	0	0	0
Hankintameno 31.12.	20 049	29 797	133 386
Kertyneet poistot 1.1.	167	28 989	0
Tilikauden poistot	2 005	359	0
Kertyneet poistot 31.12.	2 172	29 348	0
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	17 877	449	133 386
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	19 882	808	133 386

Liite 8. Sijoitusten käypä arvo ja arvostuserot

	Jäljellä oleva hankintameno 2016	Kirjanpitoarvo 2016	Käypä arvo 2016	Jäljellä oleva hankintameno 2015	Kirjanpitoarvo 2015	Käypä arvo 2015
Kiinteistösijoitukset						
Kiinteistöosakkeet	26 463 859	26 463 859	33 705 179	26 877 926	26 877 926	33 631 430
Lainasaamiset omilta kiinteistöyhteisöiltä	140 000	140 000	140 000	211 960	211 960	211 960
Sijoitukset työntantajayrityksiin						
Rahoitusmarkkinavälineet työntantajayrityksiltä	6 493 179	6 493 179	6 493 179	15 508 501	15 508 501	16 555 650
Velkakirjasaamiset työntantajayrityksiltä	6 665 034	6 665 034	6 665 034	6 665 034	6 665 034	6 665 034
Muut sijoitukset työntantajayrityksiin	5 621 186	5 621 186	5 621 186	6 914 682	6 914 682	6 914 682
Muut sijoitukset						
Osakkeet ja osuudet	267 462 059	267 462 059	335 430 240	283 372 028	283 372 028	341 954 935
Rahoitusmarkkinavälineet	107 613 691	107 613 691	113 287 737	99 179 035	99 179 035	102 518 895
Yhteensä	420 459 008	420 459 008	501 342 555	438 729 165	438 729 165	508 452 585
Arvostuserot yhteensä			80 883 547			69 723 420

Rahoitusmarkkinavälineiden jäljellä oleva hankintameno sisältää korkotuotoksi tai niiden vähennykseksi jaksotettua nimellisarvon ja hankintamenon erotusta (+/-)

-380 552

-807 231

Johdannaissopimukset

	Kirjanpitoarvo 2016	Kirjanpitoarvo 2015
Korkosaamiset	2 008	94
Saamiset yhteensä	2 008	94
Siirtovelat	1 221 644	111 052
Velat yhteensä	1 221 644	111 052

Liite 9. Kiinteistösijoitusten erittely

	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet 2016	Lainasaamiset omilta kiinteistö- yrityksiltä 2016	Kiinteistöt ja kiinteistö- osakkeet 2015	Lainasaamiset omilta kiinteistö- yrityksiltä 2015
Hankintameno 1.1.	27 043 800	211 960	23 385 656	1 452 960
Lisäykset	0	0	3 658 144	0
Vähennykset	0	-71 960	0	-1 241 000
Hankintameno 31.12.	27 043 800	140 000	27 043 800	211 960
Arvonalentumiset 1.1.	-165 874	0	-165 427	0
Tilikauden arvonalentumiset	-414 067	0	-33 182	0
Arvonalentumisten palautukset	0	0	32 734	0
Arvonalentumiset 31.12.	-579 942	0	-165 874	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	26 463 859	140 000	26 877 926	211 960

Eläkesäätiön omistamat asunto- ja kiinteistöyhtiöt / tytär- ja osakkuusyhtiösijoitukset

	Tulos	Oma pääoma	Ulkopuoliset lainat
Koy Vantaan Honkanummentie 13	0	4 053 125	0
	0	4 053 125	0

Liite 10. Osakkeet ja osuudet

	Kotivaltio	Osuus osakkeista %	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Kotimaiset osakkeet ja osuudet				
Muut yritykset/Pörssiyritykset				
Muut			139 309,00	295 643,77
Muut yritykset/Pörssiyritykset			139 309,00	295 643,77
Muut yritykset/ei julkisesti noteeratut				
Probus Holding Oy		1,66	844 417,18	1 651 764,96
Tornator Oy		4,16	3 328 000,00	17 559 360,00
Muut			165 831,74	306 342,40
Muut yritykset/ei julkisesti noteeratut yhteensä			4 338 248,92	19 517 467,36
Kotimaiset osakkeet ja osuudet yhteensä			4 477 557,92	19 813 111,13
Ulkomaiset osakkeet ja osuudet				
Muut yritykset/Pörssiyritykset				
Sutherland Asset Management Co	Yhdysvallat	0,53	2 065 743,29	2 065 743,29
Muut yritykset/Pörssiyritykset yhteensä			2 065 743,29	2 065 743,29
Muut yritykset/ei julkisesti noteeratut				
The Forest Company Limited	Guernsey	1,75	3 626 730,16	3 626 730,16
Muut yritykset/ei julkisesti noteeratut yhteensä			3 626 730,16	3 626 730,16
Ulkomaiset osakkeet ja osuudet yhteensä			5 692 473,45	5 692 473,45
Osakkeet ja osuudet yhteensä			10 170 031,37	25 505 584,58
Sijoitusrahastot				
Kotimaiset sijoitusrahastot				
Aktia Emerging Market Local Cur Frontier Bond+			1 500 995,27	1 614 968,64
Fondita Nordic Micro Cap			1 850 000,00	2 184 105,67
KJK Fund Baltic States			458 368,10	1 996 697,85
KJK Fund II - Balkan			1 340 752,72	2 470 170,49
KJK Fund II - Balkan Discovery			400 000,00	522 680,08
OP-Amerikka Indeksi			2 265 429,69	2 671 548,34
OP-Amerikka Pienyhtiöt			1 602 820,00	2 059 839,78
OP-Delta			13 509 504,64	16 456 436,94
OP-EMD Hard Currency Sovereign			3 487 302,79	3 701 744,53
OP-Eurooppa Indeksi II			9 461 044,96	10 601 428,43
OP-Eurooppa Nousevat Tähdet			2 209 266,31	2 651 585,68
OP-Eurooppa Osake			2 529 391,60	2 719 820,00
OP-Focus			13 573 742,85	19 982 511,75
OP-High Yield			12 071 165,06	13 492 239,43
OP-Japani			1 651 011,39	2 388 155,16

		Osuus osakkeista %	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
OP-Kehittyvät Osakemarkkinat			3 000 000,00	3 327 183,27
OP-Obligaatio Prima			6 104 975,57	6 277 816,65
OP-Reaalikorko			7 441 957,74	7 441 957,74
OP-Suomi Pienyhtiöt			3 868 354,14	5 691 253,21
OP-Yrityslaina			12 173 669,86	12 283 405,72
Muut			300 000,00	322 256,25
Kotimaiset sijoitusrahastot yhteensä			100 799 752,69	120 857 805,61
Ulkomaiset sijoitusrahastot				
BGF - European Value Fund	Luxemburg		3 426 148,41	3 668 154,55
BGF - European Focus Fund	Luxemburg		1 825 609,47	2 257 283,09
Brown Advisory US Equity Growth Fund	Irlanti		1 641 477,05	3 065 352,36
Chenavari Multi-Strategy Credit Strategy (MS2)	Caymansaaret		1 500 000,03	1 558 965,02
FCOI II Holdings LP	Caymansaaret		2 355 342,70	3 073 581,25
Invesco Japanese Eq Advantage Fund	Luxemburg		1 271 425,15	1 881 688,93
Invesco Pan European Structured Equity Fund	Luxemburg		4 839 017,69	6 240 107,03
iShares Core MSCI World UCITS ETF	Irlanti		9 239 358,83	9 543 476,55
Longview Global Equity -Class E Curr Unhedged	Luxemburg		3 465 689,55	4 745 542,46
Nomura Funds Ireland - US High Yield Bond	Irlanti		13 530 322,69	16 418 796,23
Pine River Fund Ltd	Caymansaaret		1 241 339,33	1 394 656,46
R2 Crystal Fund	Irlanti		15 535 107,91	23 088 558,39
R2 Crystal Fund	Irlanti		585 734,20	1 271 654,66
Robeco Capital Growth - BP Global Premium Eq	Luxemburg		3 730 756,43	5 295 802,25
Robeco Capital Growth Fund - US Select Opp	Luxemburg		2 142 305,37	4 765 259,24
Robeco US Large Cap Equities	Luxemburg		1 188 125,39	2 242 346,91
Sands Capital Global Growth Fund	Irlanti		3 371 968,53	4 964 025,16
Somerset Emerging Markets Dividend Growth	Iso-Britannia		2 294 445,70	2 572 631,69
Muut			259 487,56	260 207,94
Ulkomaiset sijoitusrahastot yhteensä			73 443 661,99	98 308 090,17
Sijoitusrahastot yhteensä			174 243 414,68	219 165 895,78
Kotimaiset pääomarahastot				
Aino Holdingyhtiö Ky			5 975 332,37	5 975 332,37
OP Asuntorahasto I Ky			1 683 234,80	1 684 511,91
OP Pension Private Equity Funds Ky			19 777 587,74	23 906 159,18
OP Toimitilakiinteistö Ky			2 005 704,62	2 016 528,00
OP Tonttirahasto Ky			1 589 249,56	1 589 249,56
Otso Infrastrukturi I Ky			3 199 112,36	3 206 044,84
Real Estate Debt and Secondaries Ky			2 298 742,57	2 406 116,84
Real Estate Fund Finland III Ky			12 830 412,78	12 830 412,78
Real Estate Fund of Funds II Ky			3 089 182,78	3 776 204,75
Tapiola KR III Ky			3 123 002,09	3 123 002,09
Muut			1 050 589,02	1 195 064,18
Kotimaiset pääomarahastot yhteensä			56 622 150,69	61 708 626,50
Ulkomaiset pääomarahastot				
Aberdeen Indirect Property Partners	Ruotsi		1 797 501,98	1 797 501,98

		Osuus		
	Kotivaltio	osakkeista %	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Aberdeen Indirect Property Partners II	Ruotsi		1 074 846,21	1 074 846,21
Alternative Property Income Venture Fund, L.P.	Ranska		1 164 509,35	1 351 668,30
Ares Capital Europe II (E), L.P.	Yhdysvallat		6 013 842,00	6 402 534,65
Ashmore EM Corporate Private Debt Fund SICAV-SIF	Luxemburg		2 025 095,05	2 138 591,77
Axa Infrastructure Partners A	Ranska		805 713,47	1 259 518,90
BlackRock Asia Property Fund III L.P.	Bermuda		252 141,51	620 174,48
BlueBay Direct Lending Fund II SLP	Luxemburg		770 397,43	770 397,43
Chenavari Regulatory Capital Strategy - D1	Caymansaaret		1 166 046,73	1 515 214,76
Europa Fund III LP	Iso-Britannia		590 188,62	590 188,62
European Real Estate Senior Debt 2 L.P.	Caymansaaret		4 407 695,10	4 407 695,10
European Real Estate Senior Debt 3 L.P.	Caymansaaret		1 164 033,19	1 164 033,19
Falko Regional Aircraft Opportunities Fund L.P.	Jersey		667 852,66	732 046,40
Franklin Templeton European Real Estate F O F	Luxemburg		990 021,99	990 021,99
Lexington Capital Partners VI-B, L.P.	Yhdysvallat		669 264,39	669 264,39
OHA Newbury Partners (Offshore) L.P.	Caymansaaret		499 675,27	794 232,29
Muut			2 367 636,99	2 772 202,51
Ulkomaiset pääomarahastot yhteensä			26 426 461,94	29 050 132,97
Pääomarahastot yhteensä			83 048 612,63	90 758 759,47
OSAKKEET JA OSUUDET YHTEENSÄ			267 462 058,68	335 430 239,83

Liite 11. Lainasaamiset

	2016	2015
Lainasaamiset työnantajayrityksiltä		
OP Osuuskunta	6 665 034	6 665 034

Liite 12. Saamiset

	2016	2015
Muut saamiset		
Arvopaperikauppasaamiset	8 371 585	50 749
Maksetut eläke-ennakot	1 608 115	1 594 821
Annetut valuuttajohdannaiset	1 000 000	0
Muut saamiset	413 175	492 543
	<u>11 392 875</u>	<u>2 138 112</u>

Liite 13. Siirtosaamiset

	2016	2015
Korkosaamiset	1 767 531	2 162 290
Vuokrasaamiset	98 609	69 228
Muut saamiset	0	1 089
	<u>1 866 140</u>	<u>2 232 607</u>

Liite 14. Oma pääoma

	Tilikauden alussa	Tilikauden muutos	Tilikauden lopussa
Tilikausien voitot	51 659 044,31	-27 345 251,01	24 313 793,30

Liite 15. Velat

	2016	2015
Muut velat		
Vuokravakuudet	152 204	164 316
Tilittämättömät ennakonpidätykset ja verot	643 867	612 103
Muut velat	213 173	1 245 046
	<u>1 009 244</u>	<u>2 021 465</u>

Liite 16. Siirtovelat

	2016	2015
Muut siirtovelat		
Velat johdannaisista	1 221 644	111 052
Muut siirtovelat	1 287	512
	<u>1 222 932</u>	<u>111 564</u>

Liite 17. Vakuudet ja vastuusitoumukset

	2016	2015		
Sijoitussitoumukset	60 269 907	57 103 161		
Johdannaiskaupan vakuudet				
Pantit	760 114	483 830		
	Käypä arvo	Kohde-etuuden arvo	Käypä arvo	Kohde-etuuden arvo
Johdannaissopimukset (kirjanpidollisesti ei-suojaavat)				
Valuuttajohdannaiset				
Avoimet termiini- ja futuurisopimukset	-332 688	52 222 695	677 869	50 466 704
Korkojohdannaiset				
Avoimet termiini- ja futuurisopimukset	-680 220	50 937 792	-28 800	-32 764 523

Liite 18. Sijoitusjakauma käyvin arvoin

	Perusjakauma				Riskijakauma ^{7) 9)}		
	2016		2015		2016		2015
	milj. euroa	%	milj. euroa	%	milj. euroa	%	%
Korkosijoitukset yhteensä	212,05	41,2 %	222,38	42,8 %	161,98	31,5 %	36,4 %
Lainasaamiset ¹⁾	5,57	1,1 %	02,39	0,5 %	5,57	1,1 %	0,5 %
Joukkovelkakirjalainat	181,54	35,3 %	197,39	38,0 %	131,46	25,5 %	31,6 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	24,94	4,8 %	22,60	4,3 %	24,94	4,8 %	4,3 %
Osakesijoitukset yhteensä	154,37	30,0 %	153,92	29,6 %	154,35	30,0 %	29,6 %
Noteeratut osakkeet ³⁾	122,30	23,8 %	124,76	24,0 %	122,27	23,8 %	24,0 %
Pääomasijoitukset ⁴⁾	32,07	6,2 %	29,16	5,6 %	32,08	6,2 %	5,6 %
Kiinteistösijoitukset yhteensä	102,30	19,9 %	97,47	18,7 %	102,31	19,9 %	18,7 %
Suorat kiinteistösijoitukset	33,85	6,6 %	33,84	6,5 %	33,85	6,6 %	6,5 %
Kiinteistörahistot ja yhteissijoitukset	68,45	13,3 %	63,63	12,2 %	68,46	13,3 %	12,2 %
Muut sijoitukset	45,84	8,9 %	46,27	8,9 %	45,99	8,9 %	8,9 %
Hedge-rahastosijoitukset ⁵⁾	33,77	6,6 %	35,41	6,8 %	33,90	6,6 %	6,8 %
Hyödykesijoitukset	0,00	0,0 %	0,00	0,0 %	0,00	0,0 %	0,0 %
Muut sijoitukset ⁶⁾	12,06	2,3 %	10,85	2,1 %	12,09	2,3 %	2,1 %
Sijoitukset yhteensä	514,56	100,0 %	520,04	100,0 %	464,63	90,3 %	93,6 %
Johdannaisten vaikutus ⁸⁾					49,92	9,7 %	6,4 %
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	514,56	100,0 %	520,04	100,0 %	514,56	100,0 %	100,0 %
Jvk-salkun modifioitu duraatio	2,85						

1) Sisältää kertyneet korot.

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat.

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle.

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset.

5) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta.

6) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin.

7) Riskijakauma esitetään vertailukausilta sitä mukaan kun tietoa kertyy.

8) Sisältää johdannaisten vaikutuksen riski- ja perusjakauman erotukseen. Johdannaisten vaikutus voi olla +/- Eron korjauksen jälkeen riskijakauman loppusumma täsmää perusjakaumaan.

9) Suhteellinen osuus lasketaan käyttäen jakajana "Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä" -rivin loppusummaa.

Liite 19. Sijoitustoiminnan nettotuotto sitoutuneelle pääomalle

	Sijoitusten nettotuotot markkina- arvoin ⁸⁾	Sitoutunut pääoma ⁹⁾ 2016	Tuotto - % sitoutuneelle pääomalle	Tuotto - % sitoutuneelle pääomalle			
	milj. euroa	milj. euroa	%	2015 %	2014 %	2013 %	2012 %
Korkotuotot yhteensä	7,52	212,4	3,5 %	0,2 %	3,0 %	0,7 %	8,3 %
Lainasaamiset ¹⁾	-0,21	03,9	-5,3 %	-3,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Joukkovelkakirjalainat	7,39	188,8	3,9 %	0,0 %	3,3 %	0,6 %	10,2 %
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset ^{1) 2)}	0,34	19,7	1,7 %	1,3 %	1,4 %	1,1 %	1,5 %
Osakesijoitukset yhteensä	9,02	152,4	5,9 %	16,1 %	14,2 %	20,5 %	25,3 %
Noteeratut osakkeet ³⁾	6,23	122,7	5,1 %	17,0 %	15,7 %	23,5 %	31,2 %
Pääomasijoitukset ⁴⁾	2,79	29,8	9,4 %	11,7 %	6,3 %	3,3 %	1,5 %
Kiinteistösijoitukset yhteensä	8,24	96,0	8,6 %	4,5 %	7,1 %	2,7 %	8,7 %
Suorat kiinteistösijoitukset	1,75	33,9	5,2 %	2,8 %	3,5 %	-0,2 %	23,4 %
Kiinteistörahastot ja yhteissijoitukset	6,49	62,1	10,5 %	5,6 %	9,8 %	4,9 %	1,9 %
Muut sijoitukset	0,82	45,8	1,8 %	9,3 %	8,4 %	8,5 %	12,1 %
Hedge-rahastosijoitukset ⁶⁾	0,47	34,6	1,4 %	8,8 %	5,0 %	11,6 %	7,2 %
Hyödykesijoitukset	0,00	0,0	0,0 %	0,0 %	0,0 %	-12,5 %	20,4 %
Muut sijoitukset ⁷⁾	0,35	11,2	3,1 %	11,3 %	23,1 %	2,4 %	22,4 %
Sijoitukset yhteensä	25,61	506,6	5,1 %	6,1 %	7,2 %	6,3 %	11,6 %
Sijoituslajeille kohdistamattomat tuotot, kulut ja liikekulut	-0,28						
Sijoitustoiminnan nettotuotto käyvin arvoin	25,34	506,6	5,0 %	6,0 %	7,0 %	6,2 %	11,4 %

1) Sisältää kertyneet korot.

2) Sisältää rahat ja pankkisaamiset sekä kauppahintasaamiset ja -velat.

3) Sisältää myös sekarahastot, jos niitä ei voida kohdistaa muualle.

4) Sisältää pääomarahastot ja mezzanine-rahastot sekä infrastruktuurisijoitukset.

5) Sisältää myös noteeraamattomat kiinteistösijoitusyhtiöt.

6) Sisältää kaikenlaiset hedge-rahasto-osuudet riippumatta rahaston strategiasta.

7) Sisältää erät, joita ei voida kohdistaa muihin sijoituslajeihin.

8) Raportointikauden lopun ja alun markkina-arvojen muutos - kauden aikana tapahtuneet kassavirrat.

Kassavirralla tarkoitetaan myyntien/tuottojen ja ostojen/kulujen erotusta.

9) Sitoutunut pääoma = Markkina-arvo raportointikauden alussa + päivittäin / kuukausittain aikapainotetut kassavirrat.

Liite 20. Riskienhallinnan liitetiedot

Yleiset periaatteet

Riskienhallinnalla on keskeinen merkitys eläkesäätiön toiminnan johtamisessa. Riskienhallinta toteutetaan sisäisen valvonnan avulla. Näin halutaan varmistaa, että

- sisäinen valvonta on riittävän korkeatasoista toiminnan laajuus ja luonne huomioon ottaen,
- toiminnassa ei oteta riskejä, joista aiheutuisi olennaista vaaraa eläkelaitoksen vakavaraisuudelle tai muille toimintaedellytyksille, ja
- valvontamenetelmät mahdollistavat toimintaan liittyvien riskien havaitsemisen, arvioimisen ja rajoittamisen.

Sisäinen valvonta on osa johtamista ja ohjausta ja se koostuu niistä toimenpiteistä, joilla pyritään varmistamaan asetettujen päämäärien ja tavoitteiden saavuttaminen. Sisäistä valvontaa toteutetaan organisaation kaikilla tasoilla.

Eläkesäätiö noudattaa toiminnassaan sen hallituksen vahvistamia eläkesäätiön omia ja OP Ryhmässä vahvistettuja yleisiä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan periaatteita.

Riskinkantokyky ja sen mittaaminen

Toiminnasta aiheutuvia riskejä tunnistetaan, arvioidaan, mitataan ja seurataan osana päivittäistä liiketoimintaa. Riskienhallinnalla pyritään vähentämään ennakoimattomien tappioiden todennäköisyyttä tai uhkaa sekä varmistamaan, ettei toiminnassa oteta niin suurta riskiä, että se vaarantaisi eläkelaitoksen kannattavuuden, vakavaraisuuden tai toiminnan jatkumisen.

Toimintakyvyn varmistamiseksi riskinkantokyvyn tavoiteasetannassa otetaan huomioon vastuuvelan aiheuttamat vaatimukset sijoitustoiminnalle.

Sijoitusomaisuuden rakenne ja sen mahdollistama tulos, työntajien sitoutuneisuus ja vastuu eläkesäätiön toiminnasta sekä toimiva riskienhallinta varmistavat eläkesäätiön riskinkantokyvyn. Riskinkantokykyä seurataan kuukausiraporteissa myös ennakoidusti, jotta hallitus voi varautua tarvittaviin toimenpiteisiin riittävällä aikajänteellä.

Mittavissa olevia riskejä rajoitetaan riskirajoilla ja muilla tunnusluvuilla, jotka asetetaan toiminnan laajuuden ja luonteen mukaisesti. Riskirajoja asetettaessa varaudutaan usean riskilajin samanaikaiseen toteutumiseen. Mittareiden ja riskirajojen ajantasaisuus tarkistetaan vuosittain, jotta aikaisemmin tunnistamattomat olennaiset riskit tulevat otetuksi huomioon. Riskirajat vahvistaa hallitus sijoitussuunnitelman vahvistamisen yhteydessä.

Organisaatio ja vastuut

Hallitus

Riskienhallintaan liittyvissä asioissa ylin päättävä elin on eläkesäätiön hallitus, joka vastaa riskienhallintajärjestelmien riittävyydestä ja yleisistä periaatteista.

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnittelusta, valmistelusta ja toteuttamisesta hallituksen päätösten mukaisesti sekä operatiivisten riskien suunnitelman mukaisesta hallinnasta.

Vastuullinen aktuaari

Vastuullinen aktuaari vastaa laskuperusteiden oikeellisuudesta, vastuuvetel- ja vakavaraisuuslaskelmien suorittamisesta sekä muista aktuaarille säädetyistä ja määritellyistä sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan liittyvistä tehtävistä. Vastuullinen aktuaari raportoi toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Muu johto

Eläkesäätiöllä ei ole omaa työsuhteessa olevaa henkilökuntaa vaan OP-Eläkekassan henkilökunta huolehtii myös eläkesäätiön toimintaedellytyksistä, omien vastuualueidensa prosesseista ja niiden toi-

mivuudesta, sovittujen mittareiden raportoinnista määrämuotoisesti hallitukselle ja johdolle, sijoitustoiminnan edellyttämien suunnitelmien, erityisesti sijoitussuunnitelman valmistelusta, esittelystä sekä toteuttamisesta.

Sisäinen tarkastus

Sisäisestä tarkastuksesta vastaa OP Osuuskunnan sisäinen tarkastus, jonka tarkoitus, toimivalta ja vastuut on määritetty OP Osuuskunnan hallintoneuvoston vahvistamassa Tarkastuksen toimintaperiaatteet -kuvauksessa.

Riskinottoa seuraa hallituksen ja toimitusjohtajan lisäksi liiketoiminnasta riippumaton OP Osuuskunnan Riskiasema ja pääomavaade -osasto.

Näiden lisäksi eläkesäätiön toiminnan valvonnasta huolehtii eläkesäätiön hallintoneuvoston valitsema tarkastusvaliokunta. Hallintoneuvoston tehtävänä on eläkesäätiön sääntöjen mukaan valvoa, että toimintaa hoidetaan lain, eläkesäätiön sääntöjen ja hallintoneuvoston määräysten mukaisesti.

Hallittavat riskit

Strategiset riskit

Strategisella riskillä tarkoitetaan epäonnistuneen liiketoimintastrategian johdosta syntyviä menetyksiä. Näihin riskeihin varaudutaan ja niitä vähennetään siten, että liiketoimintastrategian linjaukset tehdään huolellisen suunnittelun ja valmistelun pohjalta.

Strategista riskiä hallitaan seuraamalla menestysmittareiden ja riskitasojen toteutumista ja niitä tarkistetaan tarvittaessa.

Operatiiviset riskit

Operatiivisilla riskeillä tarkoitetaan mahdollisia suoria tai välillisiä tulon menetyksiä tai syntyviä kustannuksia, joita voi aiheutua epätäydellisistä tai puutteellisesti toimivista prosesseista, sisäisen valvonnan puutteista, puutteellisesta osaamisesta, oikeudellisten riskien toteutumisesta, tiedon hallinnasta, tietotekniikasta tai tietoturvasta tai ulkoisen uhan turvallisuuteen tai toiminnan jatkuvuuteen aiheuttamasta epävarmuudesta. Eläkesäätiö vastaa itse omaan toimintaansa liittyvien operatiivisten riskien hallinnasta hyödyntäen mahdollisimman laajasti OP Ryhmän tarjoamaa tukea keskitettyjen toimintojen ja palvelujen toimintavarmuuden ja jatkuvuuden turvaamisessa. Operatiivisten riskien osalta olennaista on tunnistaa merkittävimmät riskit ja suojautua niitä vastaan.

Sisäiset toimintaprosessit suunnitellaan, ohjeistetaan ja toteutetaan siten, että operatiiviset riskit minimoidaan ennakolta ja ne voidaan hallita. Tavoitteena on tunnistaa merkittävät operatiiviset riskit palveluista, toiminnoista, prosesseista ja järjestelmistä.

Oikeudellisten riskien hallinnalla varmistaudutaan siitä, että eläkesäätiöllä on riittävä asiantuntemus sekä voimassaolevasta lainsäädännöstä että viranomaisohjeistuksesta. Oikeudellista riskiä hallitaan mm. seuraamalla keskitetysti alan oikeus- ja muuta käytäntöä ja lainsäädännön sekä kansainvälisen sääntelyn muutoksia käyttämällä tarvittaessa sopimusten solmimisessa ja muissa oikeustoimissa apuna asiantuntijoita.

OP-Eläkekassan henkilökunnan ammattitaitoon ja sopivuuteen kiinnitetään erityistä huomiota myös eläkesäätiöön liittyvien asioiden tuntemuksen ja hallinnan osalta.

Toimintojen mahdollinen ulkoistaminen tapahtuu OP Ryhmässä hyväksytyjen menettelytapojen mukaisesti ja varmistaen, ettei siitä aiheudu haittaa toiminnalle, riskienhallinnalle tai muulle sisäiselle valvonnalle. Toimintojen jatkuvuuden varmistamiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

Tiedon eheydestä, kiistämättömyydestä ja saatavuudesta huolehditaan tiedonhallintaa tukevilla toimintatavoilla ja tietojärjestelmäarkkitehtuurilla. Tietojen hallintaan, tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyviä toimintatapoja kehitetään jatkuvasti. Yhtiössä noudatetaan OP Ryhmän ICT-strategian linjauksia sekä tietoturvapoliitikassa vahvistettuja periaatteita ja käytäntöjä.

Jatkuvuussuunnittelun avulla turvataan toiminnan jatkuvuus myös vakavan toimintahäiriön tilanteessa. Eläkesäätiö laatii jatkuvuussuunnitelmansa viranomaisten ja OP Ryhmän antamien ohjeiden mukaisesti.

Vakuutustoiminnan riskit

Lisäeläketurvan eläkevastuu on kokonaan rahastoitu ja se on täysin katettu. Eläkevastuun laskennassa on vuonna 2016 käytetty 3,50 %:in diskonttokorkoa. Eläkesäätiön myöntämiä etuja korotetaan TyEL:n mukaisella palkkakertoimella tai eläkeindeksillä. Diskonttokorko lisättynä tällä korotuksella on eläkesäätiön sijoitustoiminnan vähimmäistuottotavoite.

Finanssivalvonta antaa eläkelaitoksille yhteiset eläkevastuun laskentaa koskevat määräykset. Eläkesäätiö toimittaa Finanssivalvonnalle tiedoksi tämän määräyksen mukaiset laskuperusteet.

Eläkesäätiön vakuutustoiminnan riskit liittyvät eläkevastuun riittävyyteen. Eläkevastuu voi osoittautua riittämättömäksi, jos eläkesäätiön vakuutettujen keskimääräinen elinikä ylittää laskuperusteiden mukaisen oletuksen. Lisäksi eläkevastuuseen sisältyvä varaus tuntemattomia eläkkeitä varten voi jäädä riittämättömäksi, jos alkavia työkyvyttömyyseläkkeitä on enemmän kuin laskuperusteet olettavat. Palkkakehityksen väärä arvio aiheuttaa eläkevastuuseen ainoastaan hetkellisen laskuvirheen.

Eläkevastuun osoittautuminen riittämättömäksi aiheuttaisi kannatusmaksun korotuspaineita tuleville vuosille.

Eläkesäätiö on suljettu 30.6.1991 ja sen toimintapiiri on pienenevä.

Eläkesäätiön vastuullinen aktuaari laatii määräysten mukaan ennusteen 10 vuoden eläkemeno- ja eläkevastuun kehityksestä.

Indeksikorotusvastuuta voidaan käyttää etujen korotusten rahoittamiseen vuosina, jolloin kirjan-pidollinen tulos ei siihen riitä. Tällä tavoin varaudutaan tasaamaan kannatusmaksujen perintätarvetta. Hallitus päättää indeksikorotusvastuun kartuttamisesta ja käyttämisestä laskuperusteen mukaisesti.

Sijoitustoiminnan riskit

Eläkesäätiön tuloksen ja vakavaraisuuden kannalta merkittävin riski liittyy sijoitustoimintaan. Sijoitustoiminnasta vastaa eläkesäätiön hallitus, joka hyväksyy eläkelaitokselle sen varojen sijoittamista koskevan sijoitussuunnitelman. Sijoitussuunnitelmassa määritetään sijoitusomaisuudelle tuotto- ja riskitaso sekä tavoitejakauma, sen vaihteluvälit, vertailuindeksit sekä sijoitustoimintaan kohdistuvat muut rajoitukset.

Sijoitustoiminnan riskeihin varaudutaan sijoitussuunnitelmassa ja sijoitusten riskienhallintasuunnitelmassa määritellyllä tavalla sekä huolehtimalla henkilöstön asiantuntemuksesta ja tarvittavista resursseista.

Sijoitussuunnitelman noudattamista valvotaan seuraamalla sijoitusomaisuuden toteutunutta allokaatiota ja sijoitustoimintaan kohdistuvia muita rajoituksia. Vakavaraisuustasosta, sijoitussuunnitelman ja muiden sääntöjen ja määräysten noudattamisesta raportoidaan säännöllisesti toimitusjohtajalle ja hallitukselle.

Pitkän tähtäimen tuottotavoitteiden saavuttaminen edellyttää hallittua riskinottoa ja sitä vastaavaa riskinkantokykyä. Eläkelaitoksen vastuullisen aktuaarin laatiman ennusteen vastuuvelan ja eläkemenojen kehityksestä pohjalta sijoitusomaisuuden allokaatiossa otetaan huomioon vastuuvelan luonteen asettamat vaatimukset sijoitustoiminnalle turvaavuuden, tuottavuuden ja likviditeetin osalta sekä eläkesäätiön riskinkantokyky. Lisäksi huolehditaan sijoitusten tarkoituksenmukaisesta hajauttamisesta.

Sijoitusomaisuuden jakauma, tuotto- ja riskiluvut

2016 ¹⁾

	Perusjakauma		Riskijakauma		MWR-tuotto ²⁾	Volatiliteetti ³⁾
	MEUR	%	MEUR	%	%	%
Korkosijoitukset	212,5	41,3 %	162,3	31,5 %	3,5 %	
Lainasaamiset	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	
Joukkovelkakirjalainat	187,1	36,3 %	136,9	26,6 %	3,7 %	2,2 %
Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat	36,2	7,0 %	-14,1	-2,7 %	-3,3 %	
Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainat	150,9	29,3 %	150,9	29,3 %	5,3 %	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	25,4	4,9 %	25,4	4,9 %	0,9 %	
Osakesijoitukset	164,8	32,0 %	164,8	32,0 %	6,2 %	
Noteeratut osakkeet	122,3	23,7 %	122,3	23,7 %	5,1 %	14,1 %
Pääomasijoitukset	42,5	8,3 %	42,5	8,3 %	9,6 %	
Noteeraamattomat osakkeet	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	
Kiinteistösijoitukset	91,9	17,8 %	91,9	17,8 %	8,7 %	
Suorat kiinteistösijoitukset	33,9	6,6 %	33,9	6,6 %	5,8 %	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitusyritykset	58,0	11,3 %	58,0	11,3 %	10,5 %	
Muut sijoitukset	45,8	8,9 %	45,8	8,9 %	1,8 %	
Hedge-rahastosijoitukset	33,8	6,6 %	33,8	6,6 %	1,4 %	4,2 %
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	
Muut sijoitukset	12,1	2,3 %	12,1	2,3 %	3,1 %	
Sijoitukset yhteensä	515,1	100,0 %	464,8	90,2 %	5,1 %	4,6 %
Johdannaisten vaikutus			50,3	9,8 %		
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	515,1	100,0 %	515,1	100,0 %		
Jvk-salkun modifioitu duraatio	2,2 vuotta					

1) Sisältää siirtyvät korot

2) Kokonaistuotto ei sisällä kohdistamattomia kuluja/tuottoja

3) Sijoitusten volatiliteetti laskettu kuukausihavainnoista 24 kk:n ajanjaksolta.

2015 ¹⁾

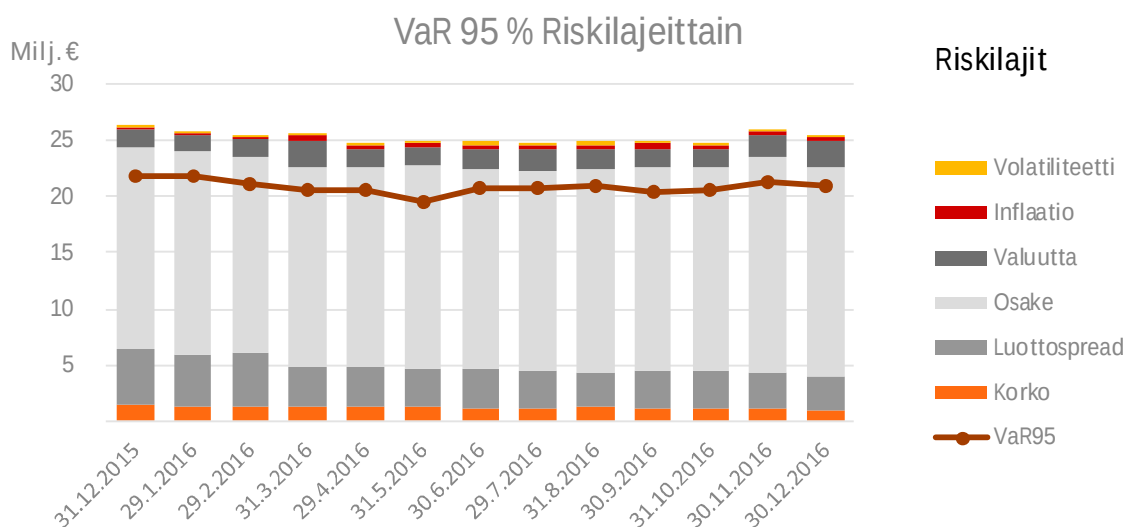
	Perusjakauma		Riskijakauma		2) Volatiliteetti ³⁾	
	MEUR	%	MEUR	%	%	%
Korkosijoitukset	221,3	42,6 %	188,6	36,3 %	0,3 %	
Lainasaamiset	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	
Joukkovelkakirjalainat	199,8	38,5 %	167,0	32,2 %	0,1 %	1,8 %
Julkisyhteisöjen joukkovelkakirjalainat	26,0	5,0 %	-6,7	-1,3 %	-2,2 %	
Muiden yhteisöjen joukkovelkakirjalainat	173,7	33,5 %	173,7	33,5 %	0,5 %	
Muut rahoitusmarkkinavälineet ja talletukset	21,5	4,1 %	21,5	4,1 %	1,7 %	
Osakesijoitukset	164,4	31,7 %	164,4	31,7 %	15,5 %	
Noteeratut osakkeet	124,8	24,0 %	124,8	24,0 %	17,0 %	13,1 %
Pääomasijoitukset	39,7	7,6 %	39,7	7,6 %	10,0 %	
Noteeraamattomat osakkeet	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	
Kiinteistösijoitukset	87,1	16,8 %	87,1	16,8 %	4,4 %	
Suorat kiinteistösijoitukset	33,8	6,5 %	33,8	6,5 %	2,0 %	
Kiinteistösijoitusrahastot ja yhteissijoitusyritykset	53,3	10,3 %	53,3	10,3 %	5,9 %	
Muut sijoitukset	46,3	8,9 %	46,3	8,9 %	8,3 %	
Hedge-rahastosijoitukset	35,4	6,8 %	35,4	6,8 %	8,0 %	4,3 %
Hyödykesijoitukset	0,0	0,0 %	0,0	0,0 %	0,0 %	
Muut sijoitukset	10,9	2,1 %	10,9	2,1 %	9,2 %	
Sijoitukset yhteensä	519,1	100,0 %	486,4	93,7 %	6,0 %	4,0 %
Johdannaisten vaikutus			32,7	6,3 %		
Sijoitukset käyvin arvoin yhteensä	519,1	100,0 %	519,1	100,0 %		
Jvk-salkun modifioitu duraatio	2,5 vuotta					

1) Sisältää siirtyvät korot

2) Kokonaistuotto ei sisällä kohdistamattomia kuluja/tuottoja

3) Sijoitusten volatiliteetti laskettu kuukausihavainnoista 24 kk:n ajanjaksolta.

Sijoitusomaisuuden riskianalyysi

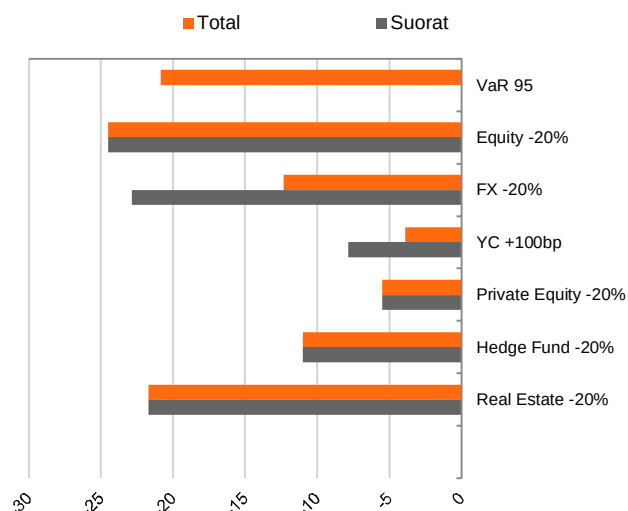

Sijoitusomaisuuteen kohdistuu eri riskilajeista johtuvia arvomuutosriskejä, minkä takia sijoitukset hajautetaan tehokkaasti eri omaisuusluokkiin ja niiden sisällä eri sijoitusinstrumentteihin sekä maantieteellisesti että toimialoittain, jolloin hajautushyödyt mukaan lukien riski on pienempi, kuin eri riskilajien summa.

Sijoitusomaisuuden riskitasoa mitataan toteutuneiden tuottojen keskihajonnalla ja Value-at-Risk mittarilla (95 % luottamustaso ja 1 kuukauden pitoaika). Var (95%/1kk) on vuoden aikana vaihdellut vuoden vaihteen 3,8 ja 4,2 prosentin välillä salkun markkina-arvoon suhteutettuna. Ylläolevassa kaaviokuvassa riskilajien yhteenlaskettu VaR oli vuoden lopussa 25 Milj.€ ja hajautushyödyt huomioiden VaR oli 21 Milj. €.

Sijoitusomaisuuden riskit ja herkkyudet MEUR

	Total	Suorat	Johd.
VaR 95	-20,83		
Equity -20%	-24,50	-24,50	
FX -20%	-12,32	-22,84	10,52
YC +100bp	-3,92	-7,85	3,93
Private Equity -20%	-5,51	-5,51	
Hedge Fund -20%	-11,02	-11,02	
Real Estate -20%	-21,69	-21,69	

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA JA TOSITELAJEISTA

OP RYHMÄN SAP tositelajit ja tositenumerosarjat

SAPin tositepäiväkirja, kuukausipäiväkirja ja SAPin Ostovelka- ja myyntisaamistilien päiväkirja on arkistoitu LEA - arkistointijärjestelmään*. Tositteet on joko laadittu konekielisenä tai tulostettu paperille ja ne säilytetään kansiossa tai arkistoituna. Raportit arkistoitu LEA-arkistointijärjestelmään**. REA-arkistointijärjestelmään Raportit arkistoitu marraskuusta 2006 lähtien Aditron eArkistossa***. Rinnakkaisissa sovellustositenumeroissa lyhyemmät sovellustositenumerot ovat peräisin Intime-kirjanpitojärjestelmästä, pidemmät FMS-kirjanpitojärjestelmästä. Jatkossa yksi sovellustositenumero kaikkien yritysten käyttöön (SAP kaikilla käytössä).

Yhtiön pääkirjanpito on SAP-järjestelmässä. Merkittävimpien osakirjanpitojen

- arvopaperikirjanpito
- saatavalaskenta
- maksutulohallinta
- perintä- ja korvausjärjestelmä
- SAP HR ja Aditro
- SAP käyttöomaisuus
- SAP SD laskutus
- SAP osto- ja myyntireskontra, Ariba, Basware IP ja Basware maksuliikenne

tiedot ovat siirtyneet pääkirjanpitoon yhdistelmänä tai muuna yhteenvedona.

Sovellus- tosite *)	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	TOISTUVA TOSITE	X1	77000001	77999999
	MALLITOSITE	X2	78000001	78999999
	KAUDEN PÄÄTÖS, lopullinen	SA	1000010001	1000019999
	KAUDEN PÄÄTÖSTOS, purettavat	SB	1000020001	1000029999
	ENNAKKOKIRJAUS, lopullinen	SC	1000030001	1000039999
	ENNAKKOKIRJAUS, purettavat	SD	1000040001	1000049999
	PÄIVITTÄISTOSITE	SE	1000050001	1000059999
	ED.KUUKAUDEN KORJAUKSET/AURUM	SF	1000060001	1000069999
	AGIOARVOSTUS MANUAALINEN	SH	1000080001	1000089999
	SALDONSIIRTO, PURETTAVA (taseen väärän merkkisten saldojen siirto)	SS	1000090001	1000099999
	ARVONLISÄVERON KORJAUS	SV	1000100000	1000109999
	LOMAPALKKAVARAUS	SL	1000110001	1000119999
	HENKILÖSIVUKULUT	SM	1000120001	1000129999
	IFRS-OVY JA -OPHV -saldonsiirto	SI	1000130001	1000139999
	GE-PALKKIOVARAUS	GK	1000140001	1000149999
	TULOSPALKK. JAKSOTUS	GM	1000150001	1000159999
	VEROJAKSOTUS, PURETT.	GO	1000160001	1000169999
	TALL.SUOJARAH. JAKS.	GQ	1000170001	1000179999
	RYHMÄKOHT.ARNONALENT	GX	1000180001	1000189999
	VEROJAKSOTUS.LOPULL.	GY	1000190001	1000199999
	PÄIVITT.TOS./OKO PKL	SO	1000200001	1000209999
	ALV-VELOITUS	GZ	1000210001	1000219999
	ALV-SIIRTO	ST	1000220001	1000229999
	SOS.KULUVELAN SIIRTO	SR	1000230001	1000239999
	SIJ.OM. PÄIVITT./VAR	SP	1000240001	1000249999
	SIJ.OM TP PURETT/VAR	SQ	1000250001	1000259999
	LOMAP. VARAUS/KUSTP.S	GF	1000260001	1000269999
	SOS.KULUVELAN SIIRTO lopullinen	SY	1000270001	1000279999
	KIINTEISTÖSIJ. PÄIV.	SZ	1000280001	1000289999
	KIINTEISTÖSIJ. PURET	SX	1000290001	1000299999
	ELIMINOINTI BALTIA purettava	MB	1000300001	1000309999
	ELIMINOINTI BALTIA ei-purettava	RC	1000310001	1000319999
	PUH.KULUJEN ALV-OIK.	HD	1000320001	1000329999
	SALDONSIIRTO, EI-PURETTAVA	SJ	1000330001	1000339999
	SALDONSIIRTO, TEM	SN	1000340001	1000349999
	SALDONSIIRTO, MVAT	HI	1000350001	1000359999
	KIINT YHT AVAAVA TASE	QN	1000360001	1000369999
	KÄYTTÖOMAISUUS	AA	1010000001	1010999999 RABUCH00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS POISTOT	AF	1011000001	1011999999 RAPERB00 **)
	KÄYTTÖOMAISUUS VARASTOSALDOK	AG	1012000001	1012999999
	LASKU e-Flow/SAP eliminoidtavat	LF	1021000001	1021999999
	LASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	LM	1022000001	1022999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	HM	1023000001	1023999999
	LASKUN PERUUTUS AUTOMAATTINEN	LP	1024000001	1024999999
	LASKUN MANUAALINEN MAKSU	KA	1025000001	1025999999
	AUTOMAATTISET MAKSUT	KZ	1026000001	1026999999
	LASKU E-Flow/SAP ei eliminoidtavat	LG	1027000001	1027999999
	LASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	LN	1028000001	1028999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN ei eliminoidtavat	HN	1029000001	1029999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DR	1030000001	1030999999
	HYVITYSLASKU MANUAALINEN eliminoidtavat	DG	1031000001	1031999999
	MYNTILASKUN PERUUTUS	DA	1032000001	1032999999
	HYVITYSLAS.MR Ei ELIM.	DH	1033000001	1033999999

Sovellus- tosite ')	Nimi	Tosite- laji	Numerosarja alku	loppu
	HYVITYSLASKUTUS eliminoidavat	DI	1034000001	1034999999
	LASKUN MAKSU	DZ	1035000001	1035999999
	HYVITYSLASKUTUS ei eliminoidavat	DJ	1036000001	1036999999
	MYNTILASKU MANUAALINEN ei eliminoidavat	DS	1037000001	1037999999
	MYNTILASKUTUS eliminoidavat	DT	1038000001	1038999999
	MYNTILASKUTUS ei eliminoidavat	DU	1039000001	1039999999
	TASAU	MT	1040000001	1040999999
	TYÖNANTAJAN ST-MAKSU	FX	1070000001	1070999999
	DIME/SIJ.RAHASTOT	GR	1071000001	1071999999
	OPUSCAPITA/OKO	GU	1072000001	1072999999
	ANALYSTE	IE	1073000001	1073999999
	MYNTILASKU/KIPINÄ	DB	1074000001	1074999999
	TEM MATKALASKUT	MK	1076000001	1076999999
	LOMAPALKAT, OSTOLASKU	LL	1086000001	1086999999
	LOMAPALKAT, MYNTILASKU	DL	1087000001	1087999999
	JAKSOTUSAJO, SAPin man. jaksotus -toiminto	MA	1088000001	1088999999
9900049	PERINNÄN LIITTYMÄ	HC	1100000001	1100999999
	Equens/Debit-kortit	HF	1107000001	1107999999
	Ariba tilaus eliminoidava	LU	1108000001	1108999999
	Ariba ei tilausta eliminoidava	LV	1109000001	1109999999
	Ariba tilaus ei-eliminoidava	LX	1110000001	1110999999
	Ariba ei tilausta ei-eliminoidava	LY	1111000001	1111999999
	Ariba peruutustosite	LZ	1112000001	1112999999
12999	ENTRA	EN	1299900001	1299999999
	TEKNINEN FD EI ELIM.	Z9	2010000001	2010999999
060	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
061	ELÄKEKASSA	TC	5060000001	5060999999
084	ALV-MAKSUT	TE	5084000001	5084999999
510	TOSITEMUUNTO	TG	5100000001	5100999999
	TYÖASEMATOSITTEET	TY	9000000001	9099999999
9900030	OVY:N LUOTTOVAKUUTUKSET	EJ	9900300001	9900309999
9900031	OVY:N KORVAUS&VARAUS	GE	9900310001	9900319999
9900032	ABASEC/OPSTOCK	GL	9900320001	9900329999
990004	MTL TAPAHTUMAT / MAKSULIIKE	VA	9900400001	9900499999
9900005	LÄHETETYT ATK-VÄLITYKSET	BG	9900500001	9900599999 MGKR2005, MGKR2006
9900006	SAAPUNEET ATK-VÄLITYKSET	BH	9900600001	9900699999 MGKR2001
9900007	SELVITETTÄVÄT ATK-VÄLITYKSET	BI	9900700001	9900799999 MGKR2002
9900008	PÄÄKIRJATAPAHTUMAT	BJ	9900800001	9900899999 MGKR2004
9900009	SAAPUNEET PIKASIIROT	BK	9900900001	9900999999 MGR5150
9900241	PERINTÄ- JA KORVAUSJÄRJESTELMÄ (PKJ) OVY	EQ	9902410001	9902419999
9900242	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVY	ER	9902420001	9902429999
9900243	PANKKIKOHTAISET VAKUUTUKSET (PKV) OVR	ES	9902430001	9902439999
9900043	CLARITY, sisäinen ICT työ (ei peruutettava)	RD	9904300001	9904399999
9900050	PALKAT	BY	9905000001	9905099999 ***)
9900052	LOMAPALKKAVELAT	GV	9905200001	9905299999 ***)
9900070	SÄILYTYS-PALKKIOT	CE	9907000001	9907099999
	SÄILYTYS-PALKKIOLAKUTUS 2.11.94 ALKAEN			
990070	(KESÄ- JA JOULUK)	CE	9907000001	9907099999
9900071	ARVOPAPREIDEN MYYNTIPALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
	JVK.MERKINTÄ/ARVOPAPERIDEN			
990071	VÄL.PALKKIOT	CF	9907100001	9907199999
990072	BOND/JVK/EI KÄYTÖSSÄ	VZ	9907200001	9907299999
990073	BOND/S. KOROT. PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UC	9907300001	9907399999
990074	BOND/ARV. KK. L./EI KÄYTÖSSÄ	UD	9907400001	9907499999
990075	BOND/HINTAERO PÄIV./EI KÄYTÖSSÄ	UF	9907500001	9907599999
990076	Prepaid maksutapahtumat	KK	9907600001	9907699999
9900078	MAKSULIIKETILIN KATESIIRTO	EC	9907800001	9907899999 OKO/PR93
990078	KATESIIRTO OTTO/OPTO	YB	9907800001	9907899999
9900081	KORJAUSTOSITELAJI	CH	9908100001	9908199999
9901050	ALS/PREEMIOT JA ARV.	GH	9910500001	9910509999
9901055	ALS/JOHD.AR.V.PER.	GI	9910550001	9910559999
9910201	ATK-LASKUTUS OPK /JP	CS	9912010001	9912019999
992001	TERMIINI / H TAI TR	XG	9920010001	9920019999
990201	ATK-LASKUTUS / OKO	YL	9920100001	9920199999
9900205	OMISTAJAJÄSENREKISTERI	CT	9920500001	9920599999 JRER110
679	PÄÄMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
9902083	PÄÄMAKONVERSIOT	Z4	9920830001	9920839999
992100	PANKKITAKAUKSET	XI	9921000001	9921009999 PTKR3301
992101	PANKKITAKAUSET / AGIOT	XJ	9921010001	9921019999
683	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z5	9921830001	9921839999
9902183	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z5	9921830001	9921839999
684	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z6	9922830001	9922839999
9902283	ARVOSTUSKONVERSIOPURKU	Z6	9922830001	9922839999
992400	CPICS (TASEEN ULKOPUOLISET)	XL	9924000001	9924009999
9903001	SALDONSIIRTO	Z1	9930010001	9930019999
9903001	SALDONSIIROT	Z1	9930010001	9930019999
	PERUUTUS / KUMPPANIKOODIT	PK	9999970001	9999979999
	E-FLOW PERUUTUS	EP	9999980001	9999989999
	YLEINEN PERUUTUSTOSITE	PE	9999990001	9999999999

OP-ELÄKESÄÄTIÖ

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 1. päivänä maaliskuuta 2017

Outi Taivainen
Hallituksen puheenjohtaja

Pasi Laaksonen

Arja Minkkinen

Harri Nummela

Marjo Närhi

Pekka Rintala

Jarmo Viitanen

Erko Ryyänen
Toimitusjohtaja

Tilinpäätösmerkintä

Suoritetusta tarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Helsingissä 16. päivänä maaliskuuta 2017

KPMG Oy Ab
KHT-Yhteisö

Paula Pasanen
KHT

Juha-Pekka Mylén
KHT